

GAȚELE

de Alexandru Chirițescu

Gățele este, într-un fel, o piesă cehoviană. Personajele lui Alexandru Kirîțescu mor, la figurat și chiar la propriu, de plictiseală, au o continuă stare de mirare naivă și iresponsabilă în fața vieții și practică, într-un stil mai colorat-balcanic, o inutilitate agresivă, punctată de izbucniri mîrlănești și de isterii salonarde.

Personajele duc o viață biologică, nici o umbră de idee sau de sentiment nu zguduie programul lor de lîncezeală și trîndăvie provincială, o înuormintare străină e un eveniment spectaculos, la fel de spectaculos și de neutru sub raport afectiv ca parastasul unui membru drag (oare se știe aici ce e dragostea?) al familiei. Insensibilitatea e totală acolo unde egoismul e total, astfel că nimic, suferință ori bucurie, nu apare adevărat în casa Anetei Duduleanu, totul fiind tratat cu aceeași mitocănie de moșierime descinsă din vreun Dînu Păturică sau Tănase Scatiu și ajunsă la capătul puterii ei sociale. Aneta Duduleanu, surorile și fiii ei trăiesc exclusiv în prezent, incapabili să lege vreun fir viabil cu trecutul ori să arunce o cîț de firavă rază în viitor. Totul e derizoriu în lăuntru lor, totul e pustiu în urma și înaintea lor. *Gățele* este într-adevăr o comedie, o comedie de mare valoare, căci atinge zone existențiale și se unește, la un capăt, cu tragedia. Departate de filosofie și de analiză, Alexandru Kirîțescu

a avut aici o mare înțuiție social-topologică, așa cum o avusese și Caragiale, din care, vrem — nu vrem, descinde principala direcție a dramaturgiei române moderne. Înțuiția constă în descoperirea celor două latitudini dialectice ale unui fenomen intrat în rutină, în automatism: latura comică și cea tragică. Automatismul este, în ultimă instanță, simptomul devitalizării, al incapacității de creație, al golirii de omenesc, așadar, al dispariției. Un om capătă ticuri, se repetă înconștient, pierde sensul real al cuvîntului și al noțiunii odată cu îmbătrînirea țesuturilor nervoase. O societate repetă identic evoluția și involuția individului, astfel că ticurile, clișeele, automatismele comportamentale, lingvistice, noționale devin un indiciu al îmbătrînirii. Iar bătrînețea e comică și tragică în același timp, ca orice viață care dispăre, dar, înainte de a se mistui în neant, își pierde treptat însușirile vii.

Comedia lui Al. Kirîțescu a fost văzută în ultimii ani de mai multe ori, în diverse interpretări, dintre care, dacă nu mă-nșel, una a ajuns și pe ecranul televiziunii. Varianta regizorală a lui Matei Alexandru are un merit incontestabil, și anume acela de a fi acordat o atenție mai mare așa-numitelor roluri secundare ale piesei, știindu-se că, de obicei, un spectacol cu *Gățele* reprezintă recitalul unei actrițe (interpretă Anetei Duduleanu), sau, în condițiuni de bună distribuție, a trei actrițe (interpretele celor trei surori, „gățele”). Prin nu știu ce regulă compensatorie, sau poate în chip deliberat, spectacolul montat de Matei Alexandru la televiziune este un spectacol al celorlalte personaje (Mireea, Margareta, Wanda, Ianache, Georges, Fräulein, Colette) și, deci, al celorlalți actori. „Gățele” au rămas, palide, în planul secundar.

TEATRUL DE AMATORI

Prezent și viitor

În viața noastră artistică, teatrul neprofesionist ocupă un loc din ce în ce mai important, este chemat să răspundă unor sarcini complexe, de mare responsabilitate în procesul de educație socialistă, estetică, a maselor. Arta practică de amatori a depășit de mult stadiul de simplu divertisment, de hobby; formațiile care activează pe lângă casele de cultură sau căminele culturale și, în primul rînd, teatrele populare sînt menite în mod substanțial la educarea patriotică a tînerei generații, la formarea și educarea unui public avizat.

Consfătuirea anuală a teatrelor populare, care în acest an a avut loc la Focșani, a constituit o cuprinzătoare trecere în revistă

a realizărilor și deficiențelor înregistrate în ultima stagiune, o analiză atentă a problemelor specifice acestui important sector al

vieții noastre culturale. Raportul prezentat, precum și discuțiile care au avut loc, s-au referit la problemele de conținut ale activității teatrelor populare, raportându-le la sarcinile politico-ideologice ce revin mișcării artistice de masă. A fost subliniat caracterul militant, agitatoric, al prezentei teatrelor populare în viața culturală a țării, locul deosebit pe care acestea îl dețin în cadrul activității artistice de amatori.

Judecându-se rezultatele obținute în stagiunea trecută, s-a putut constata o realizare globală a planului, dar nu și a diversității de genuri propuse. În ansamblul problemelor discutate, aceea a repertoriului a ocupat locul central; discuțiile au subliniat necesitatea împrosperării listei de texte recomandate teatrelor populare, în sensul promovării unei literaturi dramatice de calitate, mai actuale, al diversificării genurilor abordate. În alcătuirea repertoriului, montajului literar i se cuvine o deosebită atenție; acesta trebuie conceput ca un important gen de spectacol politic, agitatoric, perfect adecvat teatrelor populare, și trebuie să figureze în permanență, nu doar ocazional, în programul acestora. O problemă deosebită în cadrul politicii repertoriale o constituie sprijinirea și valorificarea creației dramatice a autorilor locali, în măsură a contribui la particularizarea profilului teatrelor populare, la o strânsă legătură cu publicul, cu preocupările și problemele sale concrete, specifice. Un efort de diversificare trebuie făcut, de asemenea, în privința modalităților de spectacol, acordându-se prioritate teatrului politic, anchetei sociale, poeziei patriotice militante etc.

Colaborarea cu regizorii și cu teatrele profesionale poate fi deosebit de utilă — și exemplele furnizate în cadrul discuțiilor au dovedit-o — dar se cere gândită în funcție de specificul teatrelor populare, al activității și rolului acestora.

În cadrul mișcării artistice de amatori, teatrele populare au un rol deosebit, un alt statut decât acela al formațiilor de întreprindere sau cămin cultural; ele trebuie să devină adevărate centre metodice, exemplu și sprijin pentru celelalte formații. Este necesară stabilirea unui dialog mai activ și mai complex cu publicul, extinderea microstagiunilor permanente în centrele muncitorești și în stațiunile de odihnă (o bogată activitate în acest domeniu are Teatrul popular din Mediaș); este necesară organizarea periodică a unor întâlniri ale publicului și artiștilor amatori cu autorii dramatici, cu scriitorii, regizorii și criticii. Foarte utile sînt, de asemenea, schimburile de experiență între formațiile de amatori, întărirea colaborării cu teatrele profesionale din județ, precum și cu catedra de regie a Institutului de teatru. Creșterea calității artistice a spectacolelor și a conținutului educativ al acestora trebuie să fie în permanență în atenția teatrelor populare, analizele periodice ale activității acestora, o

diversificare și accentuare a contactelor cu publicul, împrosperarea permanentă a colecțiilor, dovedindu-se măsuri deosebit de utile.

★

Spectacolele prezentate în cadrul consfătuirii, alese după criteriul reprezentării unor modalități diferite de spectacol, au fost de natură să aducă argumente concrete, exemplificări vii, problemelor discutate. De interes unanim s-a bucurat spectacolul prezentat de Teatrul popular din Tulcea, cu piesa *Comoara de Aurel Hrin* (autor local), în regia lui Constantin Moruzan. Calitatea textului, ca și a montării, se datorează în primul rînd problematicii autentice, expresiei artistice simple, sincere, unui mod de exprimare direct. O idee interesantă dar mai puțin fericit finalizată a constituit-o spectacolul teatrului din Cîmpina cu *Dosarul unei crime politice* — Nicolae Iorga, scenariu-document de Mihai Stoian. Remarcabilă, ideea unui spectacol politic pe acest text, dar formula regizorală adoptată de Mihai Dimiu a rămas, din păcate, inexpresivă, lipsită de dinamism, de tensiune, datorită folosirii unor mijloace scenice simpliste. O interesantă posibilitate de spectacol, apelînd direct la colaborarea cu publicul, a prezentat Teatrul popular din Focșani, cu piesa *Examenul dinaintea examenelor* de Alexandru Mirodan. Insuficient pus la punct, însă, „examenul” dat de interpreți în fața spectatorilor s-a dovedit foarte dificil și „partenerii” de joc și-au luat misiunea în serios, participînd la dezbateri, formulînd întrebări în măsură să-i pună în derută pe „colegii” de pe scenă. *Detectivul comunal* al lui Ion Băieșu, pus în scenă de Mircea Avram la Teatrul popular din Slobozia, a creat imaginea unui spectacol corect, într-un totul acceptabil, chiar dacă lipsit de o notă particulară.

★

Analizînd o perioadă de un an (stagiunea 1974—1975), Consfătuirea teatrelor populare a prilejuit o amplă și detaliată trecere în revistă a activității desfășurate de teatrele populare din țară, a întrunit reprezentanți ai mișcării artistice de amatori, factori de răspundere din Consiliul Culturii și Educației Socialiste, oameni de teatru, ziariști, constituînd neîndoiește un foarte util schimb de experiență, o bază și un stimul pentru activitatea viitoare.

Cristina Constantiniu